

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

Заклад вищої освіти	Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва Національної академії аграрних наук України
Освітня програма	38794 Сільськогосподарська мікробіологія
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	201 Агрономія

Цей експертний висновок складений за результатами розгляду галузевою експертною радою (ГЕР) акредитаційної справи. Розгляд справи ГЕР є частиною акредитаційної процедури Національного агентства і здійснюється на основі поданих закладом відомостей про самооцінювання освітньої програми, а також звіту експертної групи про результати акредитаційної експертизи.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ГЕР - галузева експертна рада

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

08.07.2021 р.

Справа № 0932/АС-21

Галузева експертна рада Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти з галузі знань 20 "Аграрні науки та продовольство" у складі:

Лопушняк Василь Іванович – головуєчий,
Василишин Роман Дмитрович,
Власенко Володимир Анатолійович,
Вовк Стах Осипович,
Геник Ярослав Вячеславович,
Гончарова Олена Вікторівна,
Іванова Ірина Євгенівна,
Пастухов Валерій Іванович,
Сатарова Тетяна Миколаївна,
Центилю Леонід Васильович,

за участі запрошених осіб:

Керівник ЗВО - Москаленко Анатолій Михайлович – представник ЗВО,
Дегтярьов Василь Володимирович – керівник експертної групи,

розглянула на своєму засіданні матеріали акредитаційної справи щодо акредитації освітньої програми:

Назва ЗВО	Інститут сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва Національної академії аграрних наук України
Назва ВСП ЗВО	<i>не застосовується</i>
ID освітньої програми в ЄДЕБО	38794
Назва ОП	Сільськогосподарська мікробіологія
Галузь знань	20 Аграрні науки та продовольство
Спеціальність	201 Агрономія
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

За результатами розгляду акредитаційної справи галузева експертна рада

РЕКОМЕНДУЄ

ухвалити рішення про акредитацію.

За – 10, Проти – 0

1. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку ГЕР

підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, або для призначення повторної акредитаційної експертизи, відсутні

наявні підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

наявні підстави для призначення повторної акредитаційної експертизи

2. Обґрунтування ГЕР

У цьому розділі ГЕР надає власну оцінку відповідності освітньої програми, базуючись на змісті звіту експертної групи та інших матеріалах акредитаційної справи.

Заповнення полів «Обґрунтування» є обов'язковим, якщо ГЕР змінює рівень відповідності, визначений експертною групою, або підтверджує рівень відповідності А, Е чи F. У цих випадках необхідно заповнити обґрунтування не менше як за одним підкритерієм у межах відповідного критерію.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

1.1 Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти

ОНП має чітко сформульовані цілі, здійснюється в рамках ПНД НААН «Оптимізація біологічних процесів в агроєкосистемах для забезпечення ефективного, екологічно збалансованого аграрного виробництва» до 2025 рр. включає 5 завдань першого рівня та 18 завдань другого рівня, з них фундаментальних – 12, прикладних – 6. Цілі ОНП і Стратегія розвитку ЗВО корелюють між собою.

1.2 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін

Загалом відповідає вимогам до змісту підкритерію.

1.3 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм

Цілі ОНП та програмні результати відповідають трендам розвитку спеціальності. Підготовка фахівців за ОНП є важливою складовою розвитку АПК Чернігівщини. Інститутом налагоджена тісна співпраця зі зарубіжними науковими і освітніми установами: Університетом ім. Александра Стульгінскіса (Литва), АТ SNF NA (Франція), Агентством по трансферу технологій, освіти і науки «daRostim», Приватним інститутом прикладної біотехнології «daRostim» (Німеччина). Серед вітчизняних наукових установ та ЗВО налагоджена співпраця з Інститутом мікробіології і вірусології імені Д.К. Заболотного НАН України, НУ «Чернігівська політехніка», НУ «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, ДДАЕУ. В ОНП враховано тенденції розвитку органічного землеробства в регіональному контексті, принципи роботи в цьому напрямі зарубіжних й вітчизняних ЗВО та наукових установ.

1.4 Освітня програма дає можливість досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності).

За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти програмні результати навчання мають відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня

Стандарт вищої освіти України третього (освітньо-наукового) рівня (ступінь доктор філософії) за спеціальністю 201 Агрономія, галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство відсутній. ПРН освітньої програми відповідають дескрипторам Національної рамки кваліфікації (дев'ятий кваліфікаційний рівень).

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

2.1 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності)

Навчальний план підготовки здобувачів ВО за ОНП на 2020-2021 н.р. введений в дію наказом директора Інституту № 79-п від 13.11.2019 р. з 15 вересня 2020 р. Термін підготовки становить чотири роки (240 кредитів ЄКТС). Обсяг ОНП складає 34 кредити ЄКТС. Обсяг ОК спрямованих на формування компетентностей за відповідною спеціальністю складає 21 кредит ЄКТС. ОНП включає чотири групи компонент: ті, що забезпечують здобуття глибоких знань зі спеціальності, за якою аспірант проводить дослідження, (15 кредитів ЄКТС); оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, (10 кредитів ЄКТС); набуття універсальних навичок дослідника, (9 кредитів ЄКТС); здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності (6 кредитів ЄКТС); формування навиків педагогічної майстерності (3 кредити ЄКТС педагогічна практика). Обсяг відведений на дисципліни за вибором здобувачів вищої освіти складає 12 кредитів ЄКТС. У проєкті ОНП на 2021-2022 н.р. передбачається збільшення обов'язкових компонент професійної підготовки до 12 кредитів ЄКТС (три ОК), введення ОК «Педагогічна майстерність» та збільшення до 12 ОК каталогу вибіркових дисциплін.

2.2 Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, становлять логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дають можливість досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання

ОНП має чітку структуру, містить загальну інформацію, мету, опис, перелік компетентностей та ПРН, перелік ОК. ОНП наявні рецензії, підтверджено відповідними документами участь стейкхолдерів у розгляді ОНП на засіданнях ради молодих вчених Інституту. Матриця забезпечення компетентностей та програмних результатів навчання освітньої програми в редакції ОНП 2019 року показує їх повне забезпечення обов'язковими компонентами. У матриці відповідності освітні компоненти дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

2.3 Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною)

Зміст ОНП відповідає предметній області.

2.4 Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством

Індивідуальна траєкторія навчання реалізується через індивідуальний навчальний план і регламентується Положенням про організацію освітнього процесу при підготовці здобувачів вищої освіти на III освітньо-науковому рівні доктора філософії, Положенням про підготовку здобувачів вищої освіти на III освітньо-науковому рівні доктора філософії та Положенням про вибіркові дисципліни при підготовці здобувачів вищої освіти на III освітньо-науковому рівні доктор філософії. Вибір аспірантами дисциплін з варіативної частини ОНП регламентується Положенням про вибіркові дисципліни при підготовці здобувачів вищої освіти на III освітньо-науковому рівні доктор філософії. Вибір ОК здійснюється здобувачем вищої освіти у межах, передбачених відповідною освітньою програмою в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти. Для дисциплін вільного вибору аспіранта – кількість пропозицій повинна бути не менше 2 на кожен позицію, що обирається. Здобувач має право коригувати список обраних ОК впродовж свого навчання.

2.5 Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності

Практична підготовка регламентована Положенням про організацію освітнього процесу при підготовці здобувачів вищої освіти на III освітньо-науковому рівні доктора філософії, Положення про підготовку здобувачів вищої освіти на III освітньо-науковому рівні доктора філософії. Вона здійснюється шляхом проведення практичних і семінарських занять – 192 години (52,4 % від загальної кількості аудиторних годин), та проведення індивідуальних консультацій – 20 годин (5,5 % від загальної кількості аудиторних годин). Це дозволяє набуття компетентностей, необхідних для професійної діяльності здобувачів ВО. Здатність здійснювати здобувачами ВО науково-педагогічну діяльність у вищій освіті забезпечена проходженням навчально-педагогічної практики (3 кредити ЄКТС) - Положення про навчально-педагогічну практику здобувачів вищої освіти на III освітньо-науковому рівні доктора філософії. Контроль за проходженням практики аспірантом здійснює його науковий керівник у межах бюджету часу, передбаченого за наукове керівництво.

2.6 Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (softskills), що відповідають заявленим цілям

Загалом відповідає вимогам до змісту підкритерію.

2.7 Зміст освітньої програми враховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності)

За ОНП «Сільськогосподарська мікробіологія» на сьогодні відсутній професійний стандарт. Проектною групою ОНП взято до уваги вимоги Національного класифікатору України ДК 003:2010 «Класифікатор професій» (наказ Держспоживстандарту України від 28.07.2010 № 327 із змінами відповідно до наказу Мінекономрозвитку України № 923 від 16.08.2012), Постанови КМУ від 23 листопада 2011 року № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікації» зі змінами внесеними згідно з Постановами КМ №509 від 12.06.2019 р., № 519 від 25.06.2020 р. та від 23 березня 2016 року №261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)».

2.8 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає фактичному навантаженню здобувачів, досягненню цілей та програмних результатів навчання

Організація ОНП орієнтована на чітко визначене навчальне навантаження здобувача, необхідне для досягнення ПРН. Загальний навчальний час – 34 кредити ЄКТС (1020 год), з яких аудиторні заняття складають 366 год. (35,9 %), самостійна робота здобувачів складає 654 год. (64,1 %). Аудиторне навантаження ОК не менше, ніж 1/4 від загального навантаження. Час, відведений для самостійної роботи здобувача, регламентований НП і складає не більше 3/4 від загального обсягу навчальних годин, відведених для вивчення дисципліни. За цього тижневе аудиторне навантаження аспірантів не перевищує 10 год, кількість видів підсумкового контролю – не більше п'яти на семестр. Для співвіднесення обсягу окремих освітніх компонент у кредитах ЄКТС із навантаженням здобувачів застосовано студентоцентризований підхід шляхом анкетування здобувачів, врахуванням результатів анкетування під час розробки графіків ОП, офіційним оприлюдненням графіків ОП і самостійної роботи, вільним вибором тощо.

2.9 Структура освітньої програми та навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою у разі її здійснення узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти

Підготовка здобувачів за ОНП за дуальною формою не здійснюється.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

3.1 Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному вебсайті закладу вищої освіти

Загалом відповідає вимогам до змісту підкритерію.

3.2 Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми

Прийом здобувачів за ОНП передбачає складання вступного іспиту зі спеціальності. Програма вступного іспиту охоплює базові знання і положення із різних дисциплін у галузі аграрних наук: землеробство, рослинництво, фізіологія рослин, агрохімія, системи живлення сільськогосподарських культур, інтегрований захист сільськогосподарських культур, сільськогосподарська мікробіологія, прогноз і програмування врожаїв сільськогосподарських культур тощо. Програма вступного іспиту з іноземної мови передбачає розуміння основної ідеї тексту як на конкретну, так і на абстрактну тему, у тому числі й спеціалізовані дискусії за своїм фахом; вміння спілкуватися з носіями мови; вміння чітко, детально висловлюватися на широке коло тем, висловлювати свою думку з певної проблеми, наводячи різноманітні аргументи за і проти. Додатково правила прийому враховують навчальні і наукові досягнення вступника, що сприяє відбору найбільш вмотивованих і професійних здобувачів. Окрім зазначених документів вступники подають до приймальної комісії «Дослідницьку пропозицію з обраної спеціальності», на підставі якої встановлюється змістовний зв'язок між науковими інтересами майбутніх здобувачів вищої освіти та можливостями їхніх потенційних наукових керівників.

3.3 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

В ЗВО діє відповідне Положення, яке містить чіткі правила і порядок перерахування результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти.

3.4 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та інформальній освіті при підготовці здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії. Положення містить чіткі і зрозумілі правила, порядок і процедури визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та інформальній освіті. Для ознайомлення здобувачів Положення розміщено і відкритому доступі на веб-сайті Інституту.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

4.1 Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи

Форми та методи навчання сприяють досягненню ПРН. В нормативних документах достатньою мірою відображено студентоцентрикований підхід. Відповідно до цього тема наукових досліджень формується з урахуванням індивідуального навчального плану. Вибір дисциплін здійснюється здобувачем впродовж двох місяців після зарахування. Результати анкетування здобувачів вищої освіти розміщені в загальному доступі й демонструють їхню безпосередню участь у формуванні освітньо-наукової програми. Зміст анкет поєднує оцінку методів викладання, змісту освітньої компоненти, матеріально-технічної бази, перспектив працевлаштування, психологічної складової контингенту осіб, що навчаються.

4.2 Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб)

ОНП є у вільному доступі на інтернет-сторінці. До кожної навчальної дисципліни подано навчальну програму або силабус, структуру яких визначають відповідні положення. Здобувачі ВО інформуються про грантові програми національного і міжнародного рівня, що є досить позитивним й вагомим аспектом. На офіційній сторінці наукової установи розміщено всю необхідну інформацію стосовно графіка освітнього процесу, початкового плану, розкладу занять, змісту навчальних дисциплін. Силабуси і робочі навчальні програми складено детально й зрозуміло, в них відображено зміст і структуру навчальної дисципліни, її мета і критерії оцінювання, а також відповідність програмним результатам навчання ОНП.

4.3 Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми

Аналіз змісту освітньо-наукової програми та навчального плану демонструє досить тісне поєднання навчання і досліджень в ході реалізації ОНП. У теоретичному навчанні передбачено вивчення таких важливих дисциплін, що направлені на формування науково-дослідницької складової як «Сучасні теорії пізнання» обсягом 4 кредити та «Методика дослідної справи та організація підготовки дисертаційної роботи», обсягом 6 кредитів. Дисципліни вибіркового циклу сформовані відповідно до конкретних наукових завдань установи, яка традиційно є головною у вітчизняній аграрній науці з розробки мікробіологічних методів у агрономії та підкреслюють унікальність ОНП. Позитивним аспектом є функціонування школи молодих вчених, запроваджена процедура приймання дослідів, проведення конференції молодих вчених. В ЗВО видається фаховий міжвідомчий науковий збірник категорії Б, у якому здобувачі вищої освіти можуть опублікувати результати власних досліджень. Лабораторна база інституту дає змогу опанувати освітню програму в безпосередньому зв'язку з результатами власних та супутніх досліджень.

4.4 Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі - викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі

Силабуси й робочі навчальні програми дисциплін постійно оновлюються впродовж 2018–2020 рр. Процедура моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми детально описана в Положенні про освітньо-наукові програми підготовки докторів філософії. Зміст навчальних дисциплін базується, здебільшого, на наукових досягненнях, виконаних останнім часом і до яких значною мірою причетні науковці установи.

4.5 Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти

ЗВО проводить досить широку міжнародну співпрацю з установами та науковцями інших країн. За час функціонування освітньої програми гарант освітньої програми взяв безпосередню участь у ряді наукових заходів, зокрема міжнародному науково-практичному семінарі «Нове в технологіях вирощування сільськогосподарських культур», засіданні міжнародного трейд-клубу, де були презентовані проєкти, розроблені науковцями Інституту. Основну увагу приділено співпраці з науковцями країн Балтії та Польщі. Останнім часом було проведено брифінг тимчасово повіреного у справах України в Ефіопії на тему «Вихід на ринок та ведення бізнесу в Ефіопії». Така

активність свідчить про значний потенціал міжнародної співпраці установи в цілому. Крім цього в Інституті надають увагу грантовим програмам, які відображені на офіційній сторінці. У міжнародній співпраці активну участь беруть гарант освітньої програми, представники адміністрації установи та керівники структурних підрозділів.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

5.1 Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дають можливість встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь

Форми контрольних заходів та критерії оцінювання описані в Положенні про організацію освітнього процесу. Складання форм контролю, до яких відносяться семестрові заліки та іспити регламентується Положенням про іспити та заліки. Положення передбачають порядок формування змісту іспитів та заліків, розклад екзаменаційної сесії тощо. Для підготовки до кожного іспиту передбачено не менше трьох днів. Положенням також регламентована процедура надання індивідуального графіку складання екзаменаційної сесії та порядок подання апеляції і вирішення спірних питань. Наукова складова здобувачів ВО атестується щорічно.

5.2 Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності)

Стандарт вищої освіти на момент проведення експертизи відсутній. Форми атестації здобувачів регламентуються Положенням про іспити та заліки. Захист дисертації регламентований Положенням про порядок захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії в разових спеціалізованих вчених радах. Ним передбачено право вибору разової спецради та вимоги до рівня наукової кваліфікації здобувача, зокрема кількість і рівень опублікованих наукових праць, принципи дотримання академічної доброчесності та описані процедури допуску здобувача до захисту й проведення власне самого захисту дисертації. В ЗВО кадровий потенціал загалом дозволяє формувати разові спеціалізовані вчені ради.

5.3 Визначено чіткі та зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу, які забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема охоплюють процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Правила застосування контрольних заходів описані у відповідних положеннях. Зрозуміло описана процедура встановлення об'єктивності оцінки, передбачена можливість перескладання форми контролю з метою отримання вищої оцінки. У разі незгоди здобувача з отриманою оцінкою передбачена можливість подання апеляційної заяви до аспірантури в день оголошення результатів.

5.4 У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, яких послідовно дотримуються всі учасники освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності

Дотримання принципів академічної доброчесності регламентоване Положенням про академічну доброчесність, яке ухвалене вченою радою, де описані правила дотримання академічної доброчесності та визначення понять основних порушень цього процесу. Відповідно до цього документа запобігання проявам недоброчесності здійснюється шляхом інформування учасників освітнього процесу, розповсюдження методичних матеріалів. Крім цього, визначений порядок перевірки дисертацій на наявність академічного плагіату та експертна оцінка за допомогою спеціалізованих програмно-технічних засобів. Підписано договір з компанією Unichек, що дає можливість безкоштовної перевірки наукових творів здобувачів і всього наукового персоналу. В Положенні також описана відповідальність учасників освітнього процесу за порушення правил академічної доброчесності та їхні права щодо оскарження остаточного рішення про наявність академічних порушень.

Критерій 6. Людські ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

6.1 Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання

Аналіз відомостей про самооцінювання засвідчує високий рівень викладачів, залучених до освітнього процесу, всі вони мають належну кваліфікацію та в повній мірі забезпечують фокус освітньо-наукової програми. Всі навчальні дисципліни ведуть НПП працівники з науковим ступенем доктора наук за винятком «Іноземної мови у науково-педагогічному спілкуванні», до викладання якої залучено кандидата наук. Всі науково-педагогічні працівники мають низку актуальних наукових публікацій, патентів на винаходи тощо, які додатково сприяють реалізації цілей ОНП і що свідчать про їхню наукову активність. Таким чином ОНП забезпечена потужним і кваліфікованим науково-педагогічним складом, що сприяє досягненню цілей і програмних результатів навчання. Дисципліни гуманітарного циклу забезпечені кваліфікованими викладачами з інших ЗВО, зокрема Чернігівського колегіуму ім. Т. Г. Шевченка.

6.2 Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дають можливість забезпечити потрібний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми

Добір викладачів здійснюється згідно положення про порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних наукових посад державної наукової установи та кваліфікаційних вимог. Аналіз результатів кадрового складу осіб, задіяних до реалізації ОНП свідчить про ефективність підходу установи до вирішення кадрових питань.

6.3 Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу

ЗВО є основним роботодавцем для випускників за ОНП. Залучення інших роботодавців до освітнього процесу найчастіше відбувається у формі використання матеріально-технічної бази підприємств, залучення представників роботодавців до публікацій з наукової тематики, участь стейкхолдерів у процедурах захисту дисертаційних робіт. Співпраця з роботодавцями відображена на сайті в новинному контексті. Однак, ця інформація дуже обмежена і не відображає всього змісту співпраці, відзначеного у відомостях про самооцінювання.

6.4 Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців

Конкретної участі представників роботодавців у проведенні аудиторних занять ЕГ не відмітила. Хоча установа має тісні науково-виробничі зв'язки з крупними й середніми виробничими підприємствами. З відомостей про самооцінювання відомо, що стейкхолдери долучені до освітнього процесу через використання матеріально-технічної бази, як консультанти, співавтори наукових праць, рекомендацій та участі в процедурі захисту дисертаційних робіт. Тому потребує активізація зусиль щодо залучення стейкхолдерів до реалізації змісту ОНП.

6.5 Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями

ЗВО сприяє підвищенню кваліфікації науково-педагогічних працівників у провідних підприємствах, організаціях, установах та навчальних закладах України. Основними місцями проведення підвищення кваліфікації, згідно звіту про самооцінювання, є Інститут мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАНУ; ННЦ «Інститут землеробства НААН», ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН. Деякі працівники Інституту, також долучені до освітнього процесу в інших закладах вищої освіти. У ЗВО передбачене моральне та матеріальне заохочення та умови конкурсного відбору.

6.6 Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності

Стимулювання професійного розвитку регламентоване Положенням про організацію освітнього процесу та Колективним договором. Нематеріальне нагородження відбувається через нагородження державними нагородами, присвоєнням почесних звань, знаками, грамотами тощо. Матеріальне заохочення відбувається шляхом преміювання. Діє Положення про порядок проведення рейтингової оцінки наукових і науково-педагогічних працівників.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

7.1 Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми гарантують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання

Навчальне, методичне забезпечення ОНП загалом сприяє досягненню визначених цілей та ПРН.

7.2 Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, потрібних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми

Загалом відповідає вимогам до змісту підкритерію.

7.3 Освітнє середовище є безпечним для життя і здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дає можливість задовольнити їхні потреби та інтереси

В ЗВО створені відповідні умови безпечного освітнього середовища для життя й здоров'я здобувачів. Здобувачі ВО, за необхідності можуть отримати моральну, інформаційну, організаційну та консультативну підтримку з боку дирекції, наукових керівників і Ради молодих вчених. У ЗВО є посада інженер з охорони праці, що відповідає за безпеку та охорону праці, постійно проводяться інструктажі з охорони праці, безпеки життєдіяльності, основ протипожежного захисту. У кожному відділі, лабораторії, кабінетах наявні протипожежні засоби і аптечки з медичними засобами, необхідними для надання невідкладної допомоги. Здобувачі ВО виконують наукові дослідження безпосередньо на атестованих робочих місцях в лабораторіях, де отримують настанови співробітників. Для роботи з хімічними реактивами лабораторії належним чином обладнані.

7.4 Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою

Учасники освітнього процесу за ОНП мають відкритий доступ до інформативної бази на офіційній інтернет-сторінці, бібліотеці тощо. Консультативна підтримка здобувачів, надання допомоги та інформування здійснюється через наукових керівників, завідувачів лабораторій. Комунікація викладачів із здобувачами здійснюється безпосередньо під час занять, консультацій, проведення досліджень, закладання польових дослідів і виконання досліджень тощо. За потреби до консультативної підтримки здобувачів долучаються наукові співробітники Інституту. Соціальна підтримка здобувачів ВО за ОНП проводиться профспілковою організацією та Радою молодих вчених.

7.5 Заклад вищої освіти створює достатні умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються за освітньою програмою

В ЗВО діє Положення про організацію інклюзивного навчання, яке визначає організаційні засади інклюзивного навчання з метою реалізації права здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами на здобуття якісної вищої освіти. Особи з особливими освітніми проблемами за ОНП освіту не здобувають.

7.6 Наявні чіткі і зрозумілі політика та процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Урегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних з корупцією, здійснюється відповідно до Закону України «Про запобігання корупції». У здобувачів є можливість скористатися електронною скринькою довіри (ISMAV.DOVIRA@GMAIL.COM) для письмового звернення щодо вирішення конфліктної ситуації (у тому числі пов'язаних із сексуальними домаганнями, корупцією, дискримінацією). У разі потреби розпорядженням директора Інституту створюється комісія, яка перевіряє факти, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства. Регулярно проводяться бесіди зі здобувачами ВО. Діють Положення про попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальним домаганням, Положення про політику та процедури врегулювання конфліктних ситуацій, Здійснюється анкетування здобувачів ВО за ОНП стосовно корупційних питань та конфліктних ситуацій.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

8.1 Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми

В ЗВО діють процедури щодо розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОНП. Їх дія регламентована Положенням про освітньо-наукові програми підготовки докторів філософії. Моніторинг та

періодичний перегляд ОНП здійснює робоча група з метою встановлення досяжності, реалістичності та адекватності призначених кредитів. Діючу ОНП переглядають щонайменше один раз у термін її дії не пізніше, ніж за один семестр до завершення. Розроблений проєкт ОНП на 2021-2022 н. р. є у вільному доступі.

8.2 Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми

Внутрішня система забезпечення якості освітньої діяльності реалізується відповідно до Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми. В Інституті активно працює Рада молодих вчених, члени якої долучені до процедури періодичного перегляду і оновлення освітньої програми і НП.

8.3 Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери

ЗВО співпрацює з роботодавцями, які залучені до процедури моніторингу ОНП згідно Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти, Положення про підготовку здобувачів вищої освіти на III освітньо-науковому рівні доктора філософії, постійно надають допомогу здобувачам у проведенні їх наукових експериментів, організовують Дні поля для наочного представлення демонстраційних ділянок.

8.4 Наявна практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми

Випускників освітньо-наукової програми ще не було, ліцензію вперше отримано у 2016 р. Дві здобувачки, що завершили навчання у 2020 р. (нині створено разові ради для їх захисту), працюють у ЗВО, який готує фахівців за ОНП насамперед для оновлення свого кадрового потенціалу. Планується створення бази даних щодо працевлаштування та кар'єрного шляху випускників.

8.5 Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми

Функціонування системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності ґрунтується на принципах академічної свободи, чесності і взаємоповаги, сприйнятті критики, взаємної вимогливості та довіри, ініціативності. Зі здобувачами ВО постійно проводяться інформативні дискусії, опитування щодо рівня задоволеності якістю ОНП, викладанням освітніх компонент та наданням навчальних послуг. Відділ аспірантури та докторантури проводить підготовку та оновлення ОНП, навчальних планів, робочих програм навчальних дисциплін, складання графіків робочого часу здобувачів, підготовку та оновлення індивідуальних планів здобувачів. Планове проведення моніторингів задоволеності здобувачами всіма компонентами ОНП забезпечує можливість вчасного реагування на недоліки.

8.6 Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій) беруться до уваги під час перегляду освітньої програми

Акредитаційна експертиза ОНП є первинною.

8.7 В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, що сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою

В ЗВО формується культура якості освіти, що регламентовано чинними положеннями, Кодексом академічної доброчесності. Адміністрація Інституту постійно сприяє покращенню якості освіти через підвищення кваліфікації НПШ, якість рівня освіти зростає завдяки залученню до освітньої діяльності висококваліфікованих викладачів, з них п'ять докторів наук, в т. ч. один академік і один член-кореспондент НААН, які відповідають акредитаційним вимогам.

Критерій 9. Прозорість та публічність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

9.1 Визначені чіткі та зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

На сайті ЗВО є усі необхідні нормативні документи, які регулюють права і обов'язків усіх учасників освітнього процесу. Положення містять чіткі правила та процедури.

9.2 Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному вебсайті відповідний проєкт із метою отримання зауважень та пропозиції заінтересованих сторін

Загалом відповідає вимогам до змісту підкритерію.

9.3 Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному вебсайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства

Згідно Положення про освітньо-наукові програми підготовки докторів філософії відомості про ОНП розміщуються на офіційному сайті ЗВО. Відповідальними за повноту й своєчасність розміщення інформації про освітньо-наукову програму на сайті Інституту є співробітники, призначені директором. На сайті інституту оприлюднено ОНП, силабуси та програми дисциплін.

Критерій 10. Навчання через дослідження

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

10.1 Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності в закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю

Зміст ОНП відповідає меті, структурі, напрямку дисертаційних досліджень. Дисципліни ОНП відповідають науковим інтересам аспірантів. ОНП забезпечує комплексну підготовку здобувачів за фахом та різними аспектами науково-дослідницької діяльності. Оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями забезпечується ОК «Сучасні теорії пізнання» (4 кредити ЄКТС). Набуття універсальних навичок дослідника забезпечується ОК «Методика дослідної справи та організації підготовки дисертаційної роботи» (6 кредитів ЄКТС), Наукові основи сучасного аграрного виробництва» (3 кредити ЄКТС), навчально-педагогічною практикою (3 кредити ЄКТС). Як зазначає ЕГ, в ОНП відсутня ОК, яка могла б забезпечити теоретичну підготовку здобувачів щодо організації та проведення навчальних занять (педагогічної майстерності). Підготовка здобувачів до викладацької діяльності забезпечується лише проходженням навчально-педагогічної практики. Проєктом ОНП на 2021-2022 н.р. передбачено введення ОК, які посилять педагогічну і фахову підготовку здобувачів. Здобуття мовних компетентностей забезпечується ОК «Іноземна мова у науково-педагогічному спілкуванні». Окрема увага приділена розвитку соціальних навичок. Частина занять проходить у формі консультацій, дискусій, обговорень. Така організація освітньо-наукового процесу сприяє розвитку загально наукових і фахових компетентностей.

10.2 Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряму досліджень наукових керівників

Правилами прийому до аспірантури передбачено представлення дослідницької пропозиції, що дозволяє допомогти вступнику у виборі наукового керівника, який провадить наукову діяльність відповідно до теми майбутнього дисертаційного дослідження вступника. Аналіз тем дисертаційних досліджень здобувачів та наукових публікацій керівників підтверджує їх відповідність. Темі наукових досліджень здобувачів ступеня доктора філософії плануються у рамках науково-дослідних робіт (НДР) інституту, що фінансуються із державного бюджету.

10.3 Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення й апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо)

Сприяння науковій діяльності здобувачів ВО здійснюється в ЗВО шляхом доступу до потужної матеріально-технічної бази. Науковий колектив установи проводить унікальні дослідження із мікробіологічними препаратами в галузі рослинництва, забезпечуючи, таким чином, відповідність наукових інтересів керівників тем, самих здобувачів, актуальності напрямів досліджень та унікальність. До переваг слід віднести наявність стаціонарних дослідів, які проводяться. Як позитивну сторону слід відмітити координацію діяльності керівництва з радою молодих вчених (за допомогою відділу економіки, інтелектуальної власності, маркетингу інновацій та організації підготовки наукових кадрів. В ЗВО регулярно проводять щорічні наукові конференції, матеріали яких розміщені на сторінці установи. Матеріальні аспекти, зокрема щодо стимулювання публікацій, відображені у Положенні про матеріальну компенсацію витрат авторам статей за їх публікацію у виданнях, включених до наукометричних баз даних Scopus та Web of Science.

10.4 Заклад вищої освіти забезпечує можливості для залучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо

Долучення здобувачів ВО відбувається переважно за рахунок публікацій у закордонних виданнях та забезпечення публікацій іноземною мовою у збірнику «Сільськогосподарська мікробіологія». Однак, фактично відсутня практика залучення аспірантів у міжнародні проекти, хоча на сторінці установи досить широко висвітлені міжнародні грантові програми. На сторінці відсутні матеріали про участь наукових працівників і аспірантів у цих проектах.

10.5 Наявна практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проектах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються

Всі наукові керівники дисертаційних робіт здобувачів є керівниками дослідницьких проектів за ПНД НААН «Сільськогосподарська мікробіологія». З 2021 р. наукові керівники дисертаційних робіт здобувачів є керівниками нових проектів за ПНД 8 «Сільськогосподарська мікробіологія». Результати наукових досліджень висвітлюють у наукових виданнях, регулярно публікують тези, матеріали доповідей, статті, оформлюють результати патентно-ліцензійної роботи (патенти на корисні моделі і винаходи, свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір).

10.6 Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у професійній діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для унеможливлення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності

У ЗВО питання дотримання академічної доброчесності врегульоване Положенням про академічну доброчесність. В Положенні визначено відповідальність учасників освітнього процесу за порушення академічної доброчесності. За порушення академічної доброчесності до здобувачів ВО можуть бути застосовані академічні види впливу: (незарахування роботи; повторне проходження оцінювання; повторне проходження навчального курсу); дисциплінарні (догана, письмове попередження, відрахування з аспірантури) та ін.). Перевірки на академічний плагіат підлягають: монографії, навчальні посібники та інші роботи; рукописи статей, рукописи тез доповідей; дисертаційні роботи та автореферати.

3. Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми

У цьому розділі на основі звіту експертної групи та висновків ГЕР резюмуються рекомендації стосовно подальшого удосконалення освітньої програми, включаючи пропозиції щодо усунення виявлених під час акредитації недоліків. Заповнення цих полів є обов'язковим у всіх випадках, коли ГЕР погодилася або визначила рівень відповідності критерію В, Е чи F.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

Глибше проаналізувати та врахувати досвід насамперед зарубіжних і частково вітчизняних аграрних закладів ВО стосовно змісту ОНП в контексті її унікальності.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

Оптимізувати освітню складову у напрямку посилення агрономічної підготовки здобувачів ВО, а також розвитку викладацької майстерності здобувачів, скориставшись співпрацею з вітчизняними аграрними та регіональними ЗВО. Збільшити перелік вибіркового компоненту. Відобразити графічно структуру програми у вигляді схеми з вказанням існуючих зв'язків між дисциплінами.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Правилами прийому не містять інформації щодо порядку подання і розгляду апеляції за результатами вступних випробувань, що проведені ЗВО, що регламентовано нормативними документами МОН. Інформацію щодо ліцензованого обсягу прийому надавати згідно Ліцензії на освітню діяльність.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Необхідне оновлення методичних та допоміжних матеріалів, а також зміни підходу, особливо в сенсі дисциплін, які формують соціальні навички. Потрібна активізація інтернаціоналізації освітньої діяльності в контексті залучення здобувачів ВО. Активно впроваджувати в освітній процес технології дистанційного навчання.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Потребують чіткого уточнення й розширення у нормативній базі ЗВО термінологія, що стосується академічної доброчесності, процедури запобігання й виявлення академічного плагіату, а також наведення показників допустимості подібності тексту.

Критерій 6. Людські ресурси

Розширення кола роботодавців та залучення їх до реалізації змісту ОНП через проведення аудиторних занять, а також практиків і експертів.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Розробити низку заходів щодо можливості забезпечення навчання осіб з особливими освітніми потребами.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Активізувати роботу зі зовнішніми стейкхолдерами (формування діяльної ради роботодавців). Доцільно структурувати інформацію, яка стосується удосконалення змісту ОНП на сайті, зокрема щодо залучення стейкхолдерів до її періодичного перегляду, моніторингу та надання рекомендацій покращення її якості.

Критерій 9. Прозорість та публічність

Потребує структурування інформація, яка стосується удосконалення змісту ОНП на сайті, висвітлення участі стейкхолдерів до перегляду ОНП та створення можливостей надання пропозицій щодо її якісного змісту і наповнення. Потребує наповнення новинний контент.

Критерій 10. Навчання через дослідження

Доцільно до НП додати ОК, яка забезпечить глибшу підготовку здобувачів до викладацької діяльності. Збільшити перелік вибіркових дисциплін. Створити можливості щодо ширшої участі здобувачів ВО у міжнародній академічній мобільності та інших заходах з метою інтернаціоналізації освіти.

4. Додатки

Відсутні

***

Шляхом підписання цього експертного висновку я підтверджую, що внесені до нього відомості про присутніх на засіданні ГЕР і результати голосування членів ГЕР є достовірними, а експертний висновок було схвалено на засіданні ГЕР так, як його викладено вище.

Документ підписаний кваліфікованим електронним підписом.

Головуючий на засіданні ГЕР

ЛОПУШНЯК ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ